

Tasviriy san'at

7

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining
7-sinfi uchun darslik

*O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi
nashrga tavsiya etgan*

Yangi nashr



Toshkent – 2022

UO'K 75(075.3)
KBK 85.14ya72
T 25

Tuzuvchilar:

**Asqarali Sulaymonov, Sakina Muhamedjanova,
Zilola Sulaymonova, Dilshodjon Xaytmetov**

Taqrizchilar:

Botir Baymetov – Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti tasviriy san'at kafedrasini professori, pedagogika fanlari nomzodi, O'zbekiston Badiiy ijodkorlar uyushmasi a'zosi.

Ruslan Xalilov – Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti tasviriy san'at kafedrasini mudiri, dotsent.

Barno Yunusova – O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi huzuridagi Respublika ta'lim markazi tasviriy san'at va chizmachilik fanlari metodisti.

Saodat Mansurova – Toshkent shahri Yunusobod tumanidagi 274-umumiy o'rta ta'lim maktabining tasviriy san'at va chizmachilik fanlari o'qituvchisi.

Shoxista Tursunova – Toshkent viloyati Toshkent tumanidagi 15-umumiy o'rta ta'lim maktabining tasviriy san'at va chizmachilik fanlari o'qituvchisi.

Tasviriy san'at [Matn]: 7-sinf uchun darslik / A. Sulaymonov [va boshq.]. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2022. – 128 b.

ISBN 978-9943-8353-6-8

UO'K 75(075.3)
KBK 85.14ya72

Shartli belgilar:



Amaliy ish



O'tilgan mavzu
yuzasidan nazorat
savollari



Uyga vazifa



Mavzuga
oid qiziqarli
ma'lumotlar

*Respublika maqsadli kitob jamg'armasi
mablag'lari hisobidan chop etildi.*

*Original maket va dizayn konsepsiyasi
Respublika ta'lim markazi tomonidan ishlandi.*

ISBN 978-9943-8353-6-8

© Respublika ta'lim markazi, 2022

MUNDARIJA

1 -CHORAK   	1-mavzu. Tasviriy san'atda ramziy belgi va geraldika	7
	2-mavzu. San'at festivali, sport musobaqasi logotipini ishlash	11
	3-mavzu. Tasviriy san'atda oqim va yo'nalishlar. Impressionizm va postimpressionizm	15
	4-mavzu. Puantilizm uslubida manzara ishlash	20
	5-mavzu. Puantilizm uslubida natyurmort ishlash	25
	Nazorat ishi. Puantilizm uslubida manzara (yoki natyurmort) ishlash	30
6-mavzu. Kubizm uslubida natyurmort ishlash	31	

 2 -CHORAK	7-mavzu. Grafik dasturlar yordamida kitob muqovasi dizaynini ishlash	38
	8-mavzu. Kitob illyustratsiyasi	42
	Nazorat ishi. Adabiyot darslarida o'rganilgan mavzulardan biriga illyustratsiya ishlash	51
	9-mavzu. Shriftli-grafik kompozitsiya	52
10-mavzu. Kollaj texnikasida tasvir ishlash	57	



11-mavzu. Haykaltaroshlikda portret	65
12-mavzu. Haykaltaroshlik materiallaridan dekorativ buyumlar yasash	68
13-mavzu. Landshaft dizayni uchun funksional-dekorativ haykalcha yasash	72
14-mavzu. Haykaltaroshlikda dekorativ panno yasash. Relyef	76
Nazorat ishi. Plastilin yoki loydan ixtiyoriy mavzuda relyefsimon kompozitsiya yasash	80
15-mavzu. O'zbekiston amaliy bezak san'atida ramziy shakllar	81
16-mavzu. Islimiy naqsh ishlash	86



17-mavzu. Dizayn san'ati	90
18-mavzu. Arxitekturada kompozitsiya. Interyer dizayni	94
19-mavzu. Arxitekturada kompozitsiya. Eksteryer dizayni	99
20-mavzu. Arxitektura muhitida graffiti kompozitsiyasi	105
Nazorat ishi. "Sport musobaqalari" mavzusida devoriy tasvir – graffiti uchun kompozitsiya ishlash	110
21-mavzu. "Orzumdag shahar" mavzusida me'moriy kompozitsiya ishlash	111
22-mavzu. Fotografiyada kompozitsiya	120

KIRISH

Hurmatli o'quvchi! Sizga taqdim etilayotgan ushbu yangi avlod darsligida tasviriy san'atning turlari, janrlari, oqim va yo'nalishlari, ijodkor rassomlar, dizayn, kompozitsion faoliyat, kitobat san'ati haqidagi ma'lumotlar bilan tanishasiz. Tasviriy san'at darslarida olgan bilimlaringiz, o'zlashtirgan amaliy kompetensiyalaringiz kasb tanlashingizda sizga yaqindan yordam beradi. Buning uchun darslikdagi mavzularni qunt bilan o'zlashtirishingiz, amaliy topshiriqlarni bajarib, o'z mahoratingizni oshirib borishingiz lozim bo'ladi. Umid qilamizki, ushbu darslik ijodiy faoliyat bilan bog'liq bo'lgan rassomlik, haykaltaroshlik, dizaynerlik, me'morlik kabi kasblar haqida tasavvur hosil qilishingiz uchun muhim manba vazifasini o'taydi.



1-

CHORAK



1-

m a v z u

TASVIRIY SAN'ATDA RAMZIY BELGI VA GERALDIKA

Tasviriy san'atda ramziy belgilarni tasvirlash bilan bog'liq faoliyat turi "geraldika" (nemischa "heraldik", fransuzcha "heraldique", yunoncha "heraldus") deb ataladi. Turli firma, vazirlik, konsern, qo'mita va tashkilotlarning emblemalari, davlatlarning gerblari tasviri ham geraldika namunasi hisoblanadi.

Dastlabki gerblar miloddan avvalgi uchinchi mingyillikda yuzaga kelgan. Gerblarda asosan hayvonlar va parrandalar tasviridan foydalanilgan. O'zbekiston Respublikasi-ning Davlat gerbida ham afsonaviy humo qushi tasvirlangan.



1-rasm. O'zbekiston Respublikasining Davlat gerbi hamda O'zbekiston Olimpiya qo'mitasining emblemasi



2-rasm. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi emblemasi



3-rasm. Rossiya Federatsiyasining davlat gerbi



4-rasm. Qozog'iston Respublikasining davlat gerbi



5-rasm. Finlandiyaning davlat gerbi

Geraldikaning muhim sohalaridan biri – ramziy belgilar, emblemalar ham tasviriy san'atning grafika turi namunalari hisoblanadi. Ayniqsa, jahonga mashhur konsernlar, avtomobil sanoati korxonalari o'zlarining mahsulotlari uchun brend vazifasini o'tovchi emblemalarga jiddiy e'tibor qaratganlar (6-rasm).



Audi



6-rasm. Jahonga mashhur avtokonsernlarning emblemalari



7-rasm. Ramziy ma'no kasb etuvchi emblemalar



8-rasm. Emblema ishlash bosqichlari



Maktab (sinf, firma) emblemasini ishlash.



1. “Geraldika” so‘zi qaysi tildan olingan va qanday ma‘noni anglatadi?
2. Ramziy belgi va emblemalar qaysi sohalarda qo‘llangan?
3. Kimlarda va qaysi kasb egalarida shaxsiy gerblar bo‘lgan?



Mustaqil ravishda firma emblemasini ishlash.



- ▶ Davlat gerblarida burgut tasviridan eng ko‘p foydalanilgan.
- ▶ O‘zbekiston Davlat gerbini O‘zbekiston Badiiy akademiyasining akademigi Anvar Mamajonov ishlagan.
- ▶ Amir Temur gerbida uchta aylana tasvirlangan.
- ▶ Iskandar Zulqarnayn, Yuliy Sezar, Qirol Artur kabi mashhur tarixiy shaxslarning ham o‘z gerblari bo‘lgan.
- ▶ Qadimda davlat gerblaridan tashqari yer-mulkka egalikni, korporatsiyalar, dvoryan va burjua oilalarini bildiruvchi gerblar bo‘lgan.
- ▶ 1672- va 1705-yillarda Amsterdam shahrida “Ramzlar va tamg‘alar” nomli kitob chop etilib, unda 8000 dan ortiq geraldika namunalari keltirilgan. 1671-yilda esa Klod Fransua Monestruaning “Geraldika san‘ati va gerblarning kelib chiqishi” nomli kitobi nashr qilingan. 1726-yilda Peterburg akademiyasida geraldika kafedrasini tashkil etilgan.

vab-saytimiz: Zokirjon.com

Zokirjon.com vab-sayti orqali o'zingiz uchun kerakli ma'lumotlarni yuklab oling.

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomerga telegram orqali bog'lanishingiz yoki nza456, nza445 izlab telegramdan yozishingiz so'raladi.

Telegramda murojaatingizga o'z vaqtida javob beriladi.

7-sinf tasviriy san'at darsligini to'liq holda olish uchun telegramdan yozing.



Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To'lov uchun: HUMO 9860230104973329

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon



DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.
To'liq holda olganingizdan so'ng:
Faqat o'zingiz uchun foydalaning.
Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.
Internet orqali vab-saytlarga joylamang.

Kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA

HIYONAT QILMANG.

Bizni hizmatdan foydalanib qulay imkoniyatga ega bo'ling!

Bizda maktablar uchun quydagi hujjatlar mavjud

- 1. 1-11-Sinflar uchun sinf soati ish reja va konspektlari**
- 2. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan to'garak hujjatlari**
- 3. Sinf rahbar hujjatlari**
- 4. Metodbirlashma hujjatlari**
- 5. Ustama hujjatlari**
- 6. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan konspektlar**
- 7. 1-11-Sinflar uchun Ish rejalar (Taqvim mavzu rejalar)**
- 8. Darsliklarning elektron varianti**
- 9. Maktab ish hujjatlari**
- 10. Direktor ish hujjatlari**
- 11. MMIBDO' ish hujjatlari**
- 12. O'IBDO' ish hujjatlari**
- 13. Psixolog hujjatlari**
- 14. Xotin-qizlar qo'mitasi ish hujjatlari**
- 15. Kutubxona mudirasi ish hujjatlari**
- 16. Besh tashabbus hujjatlari**
- 17. Ochiq dars ishlanmalar, taqdimotlar, slaydlar**